

Kitaabka Daanyeel - Lixdan iyo Labaatanka

Daaha-ka-qaadista Jawharadaha Aragtidii Nebinnimo ee William Miller: Baadhitaan Naqdi ah oo ku Saabsan Ka-leexashadii Adventism-ka ee “Iftiinkii Weynaa” iyo Baaqa Ku-noqoshada Aasaaska Runta ah

Jeff Pippenger
2024-01-26

Dahabka riyadii William Miller waxay iftiimi doonaan toban jeer ka sii dhalaal badan sidii ay uga iftiimeen taariikhda Millerites-ka. Fahamkii Millerites-ku ka haysteen aqoontii la kordhiyey intii lagu jiray taariikhdooda wuu saxnaa, hase ahaatee wuu dhammaystirnayn. Marka fahamkooda lagu meeleeyo goob taariikheed oo ka sii saxsan, waxay tilmaamaysaa cawaaqib ka sii culus; waayo, ma aha oo keliya inay ballaarisoo runaha nebiyadeed ee ay dahabku matalaan, balse waxay sidoo kale soo saartaa imtixaanka tobanka bikradood ee maalmaha ugu dambeeya. Fahamka Millerites-ka waxaa lagu metelay labada shax ee hormuudka ah (1843 iyo 1850). Labada shaxba waxay ahaayeen dhammaystirka looxyadii lagu sii sheegay cutubka labaad ee Xabaquuq, xaqiiqaduna ah in shaxyadu ay ahaayeen dhammaystirka Xabaquuq, iyo sidoo kale in runahaas qudhoodu ay ahaayeen runaha aasaasiga ah ee Adventism-ka, waxaa sidaas ku aqoonsaday Ruuxa Waxsii-sheegidda.

Fahamka qaar ka mid ah runaha aasaasiga ah waxaa loo kordhiyey ammaanta markii Milleriyiintii lagu hoggaamiyey fahamka meesha quduuska ah ee samada iyo runaha la xiriira meesha quduuska ah, ka dib niyad-jabkii weynaa ee Oktoobar 22, 1844. Laakiin u gudbidda Adventism-ka ee xaalad La’odikiya ah sannadkii 1856, iyo diidmaddadii kama dambaysta ahayd ee “toddobada jeer” sannadkii 1863, waxay ku hoggaamiyeen cidlada La’odikiya. Run muhiim ah oo la taaban karo lagama soo saarin Adventism-ka tan iyo 1850-meeyadii. Haddii aad ka shakisan tahay sheegashadaas, markaa caddee sababta ay u khaldan tahay.

Milleriyiintu waxay ku saxsanaayeen fahamka Daanyeel labaad, laakiin fahamkoodu wuu koobnaa. Adventism-ku marnaba kama uusan gudbin fahamkii Milleriyiinta. Maanta waxaa la arki karaa dhammaan siddeedda boqortooyo ee lagu matalay Daanyeel cutubka labaad, sida oo kalena waxaa la garan karaa astaanta Daanyeel ku baryayey inuu fahmo sirta riyadii Nebukadneesar. Sirtaasu waxay matalaysaa sirta nebinnimada ee ugu dambaysa, (nebiyada oo dhammu waxay tilmaamayaan maalmaha ugu dambeeya), sirta nebinnimada ee ugu dambaysana waa waxa Yooxanaa u aqoonsanayo Muujintii Ciise Masiix. Sirtaasu waa la furfuraa marka “wakhtigu dhow yahay,” wax yar ka hor intaan albaabka nimcadu xidhmin, sirtaasuna hadda waa la furfurayaa kuwa doorta inay arkaan.

Fahamkii Millerite ee “allabariga joogtada ah” ee ku jira kitaabka Daanyeel waxaa waxyi ku aqoonsaday inuu sax ahaa, laakiin markii la gaaray 1901, Adventism-ku wuxuu bilaabay habraac uu ku diidayo runtaas aasaasiga ah, waxaana markii la gaadhay 1930-meeyadii Adventism-ku dib ugu noqday aragtidii hore ee Protestant-ka, taas oo ku andacoota in “allabariga joogtada ah” uu metelo dhinac ka mid ah adeegga Masiixa ee macbudka. Aragtidaas shayaadiinta ah, ayay Ruuxa

Waxsii sheegiddu leedahay, waxay ka timid “malaa’ig samada laga eryay.” Maanta aragtida saxda ah ee Millerite ee “allabariga joogtada ah” waxaa loo arki karaa inaanay ahayn oo keliya astaanta jaahilnimada, balse sidoo kale inay tahay astaanta fallaagowga Adventism-ka, kaas oo keena marin-habaabinta xooggan kuwa aan runta jeclayn.

Milleriyaan waxaa loo horseeday taariikhda saxda ah ee dhammaadka laba kun iyo saddex boqol oo sannadood, Adventism-kuna isla markiiba ka dib Niyad-jabkii Weynaa wuxuu gartay iftiin kordhay oo la xidhiidha waxsii sheeggaas; hase yeeshee, diidmaddii “toddobada jeer,” laga bilaabo 1856 ilaa 1863, iyo xataa ilaa maanta qudheeda, ma ay arag iftiin sii horumara oo ka imanaya caqiidada ay ku andacoodaan inay tahay tiirkooda dhexe iyo aasaaskooda. Maanta “toddobada jeer” waxaa loo arki karaa, (kuwa doonaya inay arkaan), inay si toos ah ula xidhiidhaan xilli kasta oo ka mid ah waxsii sheegga laba kun iyo saddex boqol oo sannadood.

Afartankii sagaal iyo afartan sano ee ugu horreeyey waxay ka dhigan yihiin wareegga dhulku ku nasanayo sannad kasta oo toddobaad, kaas oo toddoba jeer soo noqnoqda. Afarta boqol iyo sagaashanka sano ma aha oo keliya inay u taagan yihiin wakhti tijaabo ah oo loo qabtay reer binu Israa’iiltii hore, laakiin waxay sidoo kale tilmaamayaan inta sannadood ee caasinnimada ka dhanka ah amarka ahaa in dhulka loo daayo nasasho ay dhici doonto si ay u ururto wadar ahaan toddobaatan sannadood oo dhulka laga hor istaagay nasashada (taas oo ah muddadii maxaabiisnimada ee caasinnimadaas qudheeda). Toddobaadka uu Masiixu axdiga ku adkeeyey waxa uu u qaabaysan yahay saddex sano iyo badh ilaa iskutallaabta iyo saddex sano iyo badh ka dib iskutallaabta. Toddobaadkaas Masiixu wuxuu ururinayey dadka oo dhan, waayo, wuxuu yidhi, haddii kor loo qaado, dadka oo dhan ayuu isu soo jiidi doonaa.

Haddaba waxaa jira xukunka dunidan; haddaba amiirka dunidan waa la tuuri doonaa dibadda. Aniguna, haddii layga kor qaado dhulka, dadka oo dhan ayaan xaggiisa ii soo jiidi doonaa. Yooxanaa 12:31, 32.

Laba kun iyo shanta boqol iyo labaatanka maalmood ee Masiixu ku adkeeyey axdiga oo uu dadka isugu soo ururiyey xaggiisa, waxay ka dhigan yihiin laba kun iyo shan boqol iyo labaatann sannadood oo Ilaah ku kala firdhiyey dadkiisii caasiyiinta ahaa, sababta muranka axdigiisa aawadiis. “Toddobada wakhti” ee lagu fuliyey boqortooyadii woqooyi ee Israa’iil, waxay astaan u ahaayeen kala firdhinta laba kun iyo shan boqol iyo labaatann sannadood oo ka bilaabatay 723 BC kuna dhammaatay 1798. Sannadka 538 wuxuu kala qaybiyaa labadaas xilli, wuxuuna abuuraa laba xilli oo isdaba-joog ah oo min kun laba boqol iyo lixdan sannadood ah. Xilliga kowaad wuxuu matalaa ku tumashada meesha quduuska ah iyo ciidanka oo jaahilnimadu samaysay, xilliga labaadna ku tumashada uu baabanimadu fulisay.

“Toddobada jeer,” ee laba kun shan boqol iyo labaatann sannadood ah ee ka gees ahayd boqortooyadii koonfureed, taas oo bilaabatay 677 BC kuna dhammaatay 1844, waxay dhammaatay Oktoobar 22, 1844. Waxay astaan u tahay habaarka axdiga, waxaana lagu soo gunaanaday dhawaaqa buunka yubiliiga oo ahayd in la yeedhiyo Maalinta Kafaaraggudka. Maalinta Kafaaraggudka ee antitypical-ka ah ee bilaabatay Oktoobar 22, 1844 waxay matalaysaa muddo waqti ah. Waa muddada Xukunka Baadhitaanka, muddadaasna buunka yubiliiga ee la xidhiidha

wareegga quduuska ah ee toddobada ahayd in la yeedhiyo.

Laakiin wakhtiyada codka malaa'igta toddobaad, marka uu bilaabo inuu buunanka yeedhiyo, qarsoodiga Ilaah waa la dhammaystiri doonaa, sida uu ugu sheegay addoommadiisii nebiyada. Muujintii 10:7.

Dhawaaqa Buunka toddobaad, oo bilaabmay Oktoobar 22, 1844, wuxuu u taagan yahay Buunka Yubiliiga ee wareegga quduuska ah ee toddobada, sida lagu sheegay Laawiyiintii shan iyo labaatan. Milleriyiintu ugu dambayntii way ku saxsanaayeen taariikhaynta wax sii sheegidda laba-kun iyo saddex-boqol oo sannadood, Adventism-kuna wax badan ayuu ka fahmay wax sii sheegiddaas wax yar ka dib Niyad-jabkii Weynaa, hase yeeshee “jawhartii” Miller ee muddada laba-kun iyo saddex-boqol oo sannadood ayaa maanta toban jeer ka sii ifaysa. Dabeecad kasta oo waxsii-sheegid ah oo ka mid ah toddobada xilli ee lagu matalay muddada laba-kun iyo saddex-boqol oo sannadood, waxay leedahay xidhiidh toos ah oo waxsii-sheegid ah oo la leh laba-kun iyo shan-boqol iyo labaatan sannadood (“toddoba goor”), ee ku jira cutubyada shan iyo labaatan iyo lix iyo labaatan ee Laawiyiintii.

Milleriyiintu way diideen sheegashada Protestantism-ka riddada ah iyo Kaatooligga ee ah in “tuugagga dadkaaga,” kuwaas oo “isu sarraysiiyey,” oo “dhacay,” ay astaan u ahaayeen Antiochus Epiphanes, waana ay ku saxsanaayeen. Waxay garanayeen oo difaaceen runta ah in ay Rooma tahay tan ereyga nebiyadeed ee Ilaah loogu matalay “tuugagga dadkaaga ee xaqiijiyey riyada”, ee aanay ahayn boqor Suuriyaan ah oo aan la garanayn, taariikh ahaanna aan muhiimad lahayn, oo xaqiijiyey riyada.

Maanta culimada fiqiga Adventist-ku waxay baraan in “tuugagga dadkaaga” uu yahay Antiochus Epiphanes. Maanta, dooddii taariikhda Millerite-ka ku matalaysay in dadkii hore ee axdiga, oo la dhaafayey, aanay fahmin oo aanay fahmi karin riyada (taas oo lagu adkeeyo fahamka saxda ah ee “tuugagga dadkaaga”), ayaa mar kale lagu celinayaa dadkii hore ee axdiga oo haddana mar kale la dhaafayo.

Meeshii aan waxyigu jirin, dadku way halligmaan; laakiin kii sharciga xajiya, waa barakaysan yahay. Maahmaahyadii 29:18.

Millerite-yaashu waxay si sax ah u bareen in laba kun iyo shan boqol iyo labaatan sannadood (“toddobada wakhti”), ee Laawiyiintii labaatan iyo lix, ay ahayd wax sii sheegidda wakhtiga ugu dheer uguna dambaysa ee Kitaabka Quduuska ah; hase ahaatee, Adventism-ka La’odikiya wuxuu diiday “jawharaddaas” sannadkii 1863, oo maanta waa la arki karaa, (kuwa doonaya inay arkaan), in Millerite-yaashu aanay ku saxnayn oo keliya aqoonsiga “toddobada wakhti” inay tahay wax sii sheegidda wakhtiga ugu dheer ee Kitaabka Quduuska ah, laakiin sidoo kale in “habaarku”, oo ah cadhada Ilaah, lagu fuliyey labadaba boqortooyooyinkii woqooyi iyo koonfureed ee Israa’iil.

Maanta waxaa la arki karaa in gabagabooyinka kala duwan ee labadaas cadho, kuwaas oo kitaabka Daanyeel ka hadlo (sida nebiyo kale oo kalena sameeyaan), ay yihiin laba tiir-dhammaad (kii hore iyo kii dambe) oo xaddidaya muddo lix iyo afartan sannadood ah, xilligii Masiixu dhisay macbudka Millerite-ka, sida uu u astaysan yahay lix iyo afartankii maalmood ee Muuse buurta ku

joogay isagoo helaya tilmaamaha dhismaha teendhada cidlada; iyo sidoo kale lix iyo afartankii sannadood ee dib-u-habayntii Herodos ku sameynayay macbudka oo Farrisiintu ku xuseen wadhadalkoodii ay Masiixa kala yeesheen isaga oo “soo sara kicinaya” nadiifinta macbud la “dumiyeey” ganacsato iyo lacag-beddelayaal, iyo weliba sarakicidda macbudkiisii bini’aadannimo ee lagu abuuray lix iyo afartan koromosoom. Maanta, xaqiiqooyinka aasaasiga ah ee Millerite-ku waa kuwo sida ay ahaayeenba u sax ah, laakiin hadda waxay yihiin toban jeer ka sii qoto dheer.

Maanta waa la arki karaa (kuwa doonaya inay arkaan), in markii Masiixu isu soo bandhigay sida Palmoni (Tiriyaha Yaabka leh, ama Tiriyaha Siraha) ee aayadda saddex iyo tobnaad, ee Daanyeel cutubka siddeedaad, uu soo bandhigayay xidhiidhka ka dhexeeya riyo matalaysay muddo laba kun iyo saddex boqol oo sannadood ah iyo riyo kale oo matalaysay laba kun iyo shan boqol iyo labaan sannadood. Marka la garto xiriirka labadan muddo ee nebinnimada ah, waa la arki karaa in ay si toos ah ugu xiran yihiin kun iyo laba boqol iyo lixdanka sannadood ee xukunka baadariga, taas oo iyaduna ku xiran kun iyo laba boqol iyo sagaashanka sannadood ee Daanyeel laba iyo tobnaad iyo weliba kun iyo saddex boqol iyo shan iyo soddonka sannadood ee isla aayaddaas.

Waxaa jira xidhiidho badan oo toos ah oo kale oo ku saabsan wakhtiyada nebiyadeed ee la xidhiidha labada aragti ee aayadaha saddex iyo tobnaad iyo afar iyo tobnaad ee Daanyeel siddeedaad, hase yeeshee waxa garanaya oo keliya kuwa doonaya inay arkaan. Laakiin maanta, wax ka baxsan xidhiidhada dhammaan wakhtiyada ee ay isu keenaan labadaas aragti, waxaa jira muujinta magaca Palmooni (Kan Yaabka leh ee Tiriya, ama Tiriyaha Siraha). Milleriyiintu waxay ku saxsanaayeen labadaas aayadood, laakiin waxay ahaayeen kuwo xaddidan; maanta se Adventism-ku wuxuu si fudud ugu jiraa gudcur dhammaystiran oo buuxa.

Iska joogsada oo yaabba; qayliya oo qayliya: way sakhraansan yihiin, laakiinse khamri ma aha; way liicayaan, laakiinse cabbid xoog leh ma aha. Waayo, Rabbigu wuxuu idinku shubay ruuxa hurdo qoto dheer, oo indhihiinniina wuu xidhay; nebiyadiinna iyo taliyayaashiinna, wax arkayaashiinnana wuu daboolay. Oo aragtii wax walba idinku waxay idiin noqotay sida erayada kitaab la shaabadeeyey oo loo dhiibo mid aqoon leh, iyadoo la leeyahay, Fadlan kan akhri; markaasuu yidhaahdaa, Ma awoodo; waayo, waa la shaabadeeyey. Oo kitaabkana waxaa loo dhiibaa mid aan aqoon lahayn, iyadoo la leeyahay, Fadlan kan akhri; markaasuu yidhaahdaa, Aqoon ma lihi. Ishacyaah 29:9–12.

Walaashii Waxay caddaynaysaa in William Miller la siiyey “iftiin weyn” oo ku saabsan kitaabka Muujintii, hase yeeshee fahamkiisii cutubyada laba iyo tobnaad, saddex iyo tobnaad, toddoba iyo tobnaad, iyo siddeed iyo tobnaad ee Muujintii, si fudud loo dhigo, ma ahayn mid sax ah. Fahamadaas khaldan laguma matalin labada shax ee quduuska ah, laakiin waxa lagu matalay kitaabka Muujintii, cutubka sagaalaad, waa “jawharadda” ah in Islaamku uu ku matalan yahay saddexda Hoog.

“Wacdiyayaashii iyo dadkiiba waxay u arkeen kitaabka Muujintii inuu yahay mid qarsoon oo ka qiime yar qaybo kale oo ka mid ah Qorniinka Quduuska ah. Laakiin waxaan arkay in kitaabkan runtii yahay waxygii loo bixiyey faa’iido gaar ah kuwa ku noolaan lahaa maalmaha ugu dambeeya, si loogu hago garashada mowqifkooda runta ah iyo waajibkooda. Ilaah wuxuu maanka William Miller ku jeediyey waxsii sheegyada, wuxuuna siiyey iftiin weyn oo ku

saabsan kitaabka Muujintii.” Early Writings, 231.

Odhaahda “iftiin weyn” ee ku jirta qoraallada Sister White waa mid xog badan xambaarsan. Miller wuxuu fahmay kiniisadaha, shaabadaha iyo buunannada ku xusan Muujintii, waayo malaa’ig quduus ah ayaa “maskaxdiisa ku toosiyey” mawduucyadan. “Iftiinka weyn” ee la siiyey Miller waxaa lagu matalay labada loox ee quduuska ah, runaha caqiidada ee ahaa “iftiinka weyn”na waxaa riyadiisii lagu aqoonsaday “dahabyo qaali ah”. Adventism waxaa la siiyey “iftiinkaas weyn” waxayna billowday inay ku daboosho dahabyo been-abuur ah laga bilaabo 1863. Mabda’a “iftiinka” waa in “iftiinka” yahay waxa Masiixu ku xukumo qof ama qaran.

Ma aha oo keliya in “iftiinku” uu xukumo dad, balse sidoo kale “iftiinka” ay heli kari lahaayeen haddii aanay iska caabbin—sidii ay yeeleen 1856, taas oo ah hal tusaale oo keliya oo ka mid ah kuwo badan. Astaanta kale ee lala xidhiidhiyo “iftiinka” waa in “iftiinka” la diido uu dhaliyo heer mugdi ah oo u dhigma. Adventismku wuxuu diiday oo qariyey “iftiinkii weynaa” ee Ilaah siiyey Miller, kaas oo matala aasaaska Adventismka.

“Kan ka arka waxa dusha ka hooseeya, oo akhriya qalbiyada dadka oo dhan, wuxuu kuwa helay “iftiin weyn” ka leeyahay sidan: ‘Iyagu ma ay murugoon, mana ay argagixin xaaladdooda akhlaaqeed iyo tan ruuxiga ah aawadeed.’ Haa, iyagu jidadkoodii bay doorteen, naftooduna waxay ku faraxday karaahiyadoodii. Aniguna waxaan dooran doonaa dhalanteedyadooda, oo waxaan ku soo dejin doonaa waxyaalihii ay ka cabsanayeen; maxaa yeelay markii aan yeedhay, ciduna iima ay jawaabin; markii aan hadlayna, ma ay maqlin; laakiinse waxay sameeyeen shar hortayda, oo waxay doorteen wixii aanan ku farxin.’ ‘Ilaah wuxuu u soo diri doonaa dhalanteed xoog leh, si ay been u rumaystaan,’ maxaa yeelay ma ay aqbalin jacaylka runta inay ku badbaadaan, ‘laakiinse waxay ku raaxaysteen xaqdarro.’ Ishacyaah 66:3, 4; 2 Tesaloniika 2:11, 10, 12.

“Macallinka jannadu wuxuu weydiiyey: ‘Waa maxay khiyaano ka xoog badan oo maanka marin habaabin karta marka laga reebo sheegashada ah inaad ku dhisaysaan aasaaska saxda ah iyo in Ilaah aqbalu shuqulladiinna, halka dhab ahaan aad waxyaalo badan ugu samaynaysaan si waafaqsan xeeladda dunida oo aad Rabbiga Yehovaah ku dembaabaysaan? Hoogay, waa khiyaano weyn, waana dhalanteed soo jiidasho leh, oo maanka qabsata marka dadkii mar “runta aqoon u lahaa” ay qaabka cibaadada ku qaldamaan ruuxeeda iyo xooggeeda; markay u malaynayaan inay hodan yihiin, maal badanna kororsadeen oo aanay waxba u baahnayn, halka dhab ahaan ay wax kasta u baahan yihiin.’” Testimonies, volume 8, 249, 250.

La’odikiya, taas oo Adventismku noqday sannadkii 1856, waxay matalaysaa kuwa mar la siiyey “iftiin weyn,” laakiin loogu talagalay inay helaan “khiyaanada xoogga leh” ee Tesaloniika Labaad, iyadoo mar kasta rumaysan in aasaaska beenta ah ee ay dhiseen iyadoo soo geliyey lacag been abuur ah iyo jawharado been ah uu Ilaah amray, hase ahaatee dhab ahaan waa aasaas ku dul dhisan ciid. Adventismku waa “kaniisad heshay iftiin weyn, caddayn weyn”, laakiin waa “kaniisad” iska tuurtay “fariintii Rabbigu” “soo diray”, oo tan iyo markaas heshay “hadallo aan caqli gal ahayn iyo malo-awaallo been ah iyo aragtiyo been ah”.

“Wadaaddo aan quduus laga dhigin ayaa isu taagaya inay Ilaah ka gees noqdaan. Waxay hal neef ku wada ammaanayaan Masiixa iyo ilaaha dunidan. Iyadoo hadal ahaan qiraya inay

Masiixa aqbaleen, haddana waxay laabta ku hayaan Barabbas, oo falalkooduna waxay leeyihiin, ‘Ninkan ma aha, ee Barabbas.’ Kuwa akhriya sadaradan oo dhammu ha digtoonaadeen. Shaydaanu wuu ku faanay waxa uu samayn karo. Wuxuu u malaynayaa inuu kala diro midnimadii Masiixu u baryay inay kiniisaddiisa ka dhex jirto. Wuxuu leeyahay, ‘Waan bixi doonaa, oo waxaan ahaan doonaa ruux been ah si aan u khiyaaneeyo kuwa aan karo, inaan dhaleeceeyo, oo aan xukumo, oo aan been abuurto.’ Wiilka khiyaanada iyo maragga beenta ah ha lagu soo dhaweeyo “kiniisad iftiin weyn heshay,” caddayn weyn heshay, markaasna kiniisaddaasu way tuuri doontaa farriintii Rabbigu soo diray, oo waxay aqbali doontaa sheegashooyinka ugu aan macquulsanayn iyo mala-awaallada beenta ah iyo aragtiyaha beenta ah. Shaydaanu wuu ku qoslaa nacasnimadooda, waayo isagu wuu garanayaa waxa runta ahi tahay.”

“Qaar badan ayaa istaagi doona minbaradeenna iyagoo gacmahooda ku haya shucladda waxsii-sheegidda beenta ah, oo laga shiday shucladda jahannamada ee Shaydaanka. Haddii shakiga iyo rumaysadla’aanta la quudiyo, adeegayaasha aaminka ah waa laga dhex qaadi doonaa dadka u malaynaya inay wax badan garanayaan. ‘Haddaad garan lahayd,’ ayuu Masiixu yidhi, ‘xataa adigu, ugu yaraan maalintanada, waxyaalaha nabaddaada ku saabsan! laakiinse haatan indhahaaga way ka qarsoon yihiin.”

“Habase yeeshee, aasaaska Ilaah waa taagan yahay isagoo sugan. Rabbigu waa yaqaan kuwa Isaga leh. Wadaadka quduus laga dhigay afkiisa khiyaano yaanay ku jirin. Waa inuu u furnaado sida maalinta, kana madax bannaanaado wasakh kasta oo shar ah. Adeeg quduus laga dhigay iyo madbacad quduus laga dhigayba waxay noqon doonaan xoog ku ifinaya nuurka runta qarnigan qalloocan. Nuur, walaalayaalow, nuur badan ayaynu u baahan nahay. Buunka Siyoon ka dhawaajiya; qaylo-dhaanna ka yeedhiya buurta quduuska ah. U soo ururiya ciidanka Rabbiga, qalbiyo quduus laga dhigay leh, si ay u maqlaan waxa Rabbigu dadkiisa kula hadlayo; waayo, iftiin dheeraad ah ayuu u kordhiyey kulli kuwa maqli doona. Ha hubsadaan oo ha qalab qaataan, oo ha u soo baxaan dagaalka—si ay Rabbiga uga taageeraan kuwa xoogga badan ka gees ah. Ilaah qudhiisu wuxuu u shaqayn doonaa Israa’iil. Carrab kasta oo been sheega waa la aamusiin doonaa. Gacmaha malaa’iguhu waxay dumin doonaan xeeladaha khiyaanada leh ee la samaynayo. Qalcadaha Shaydaanku weligood ma guulaysan doonaan. Guushu waxay raaci doontaa farriinta malaa’igta saddexaad. Sida Taliyaha ciidanka Rabbigu u dumiyey derbiyadii Yerixoo, sidaas oo kale dadkiisa amarrada Ilaah xajiya ee Rabbigu way guulaysan doonaan, oo wax kasta oo ka soo horjeedana waa laga adkaan doonaa. Nafna yaanay ka caban addoommada Ilaah ee ula yimid farriin samada laga soo diray. Mar dambe ha ku ceeb-doonina iyaga, idinkoo leh, ‘Aad bay u adagyihiin; aad bay u xoog badan yihiin hadalkoodu.’ Way hadli karaan si xoog leh; laakiin sow looma baahna? Ilaah wuxuu dhegaha kuwa wax maqlaya ka yeeli doonaa inay gilgishaan hadday codkiisa ama farriintiisa dhegaysan waayaan. Wuxuu cambaarayn doonaa kuwa iska caabiya ereyga Ilaah.”

“Shaydaanku wuxuu adeegsaday qiyaas kasta oo suuragal ah si aan waxba noogu iman innaga dad ahaan oo na canaanta, na edbiya, oo nagu boorriya inaan khaladaadkeenna ka tagno. Laakiin waxaa jira dad qaadi doona sanduuqa axdiga Ilaah. Qaar baa naga dhex bixi doona oo aan mar dambe qaadi doonin sanduuqa axdiga. Hase ahaatee kuwan ma samayn karaan derbiyo runta hor istaaga; waayo, waxay sii socon doontaa hore iyo kor ilaa dhammaadka. Waagii hore

Ilaah wuxuu kiciyey rag, welina wuxuu hayaa rag fursad leh oo sugaya, oo diyaar u ah inay fuliyaan amarkiisa—rag dhex mari doona xannibaado aan ahayn wax ka badan sida derbiyo lagu malaaseeyey dhoobo aan si fiican loo qasin. Markuu Ilaah Ruuxiisa saaro ragga, way shaqayn doonaan. Waxay ku dhawaaqi doonaan erayga Rabbiga; codkoodana waxay u qaadi doonaan sida buun. Runtu ma yaraan doonto mana lumin doonto xooggeeda iyagoo gacantooda ku jira. Waxay dadka tusi doonaan xadgudubyadooda, oo reer Yacquubna dembiyadooda.” Testimonies to Ministers, 409–411.

In astaanta shaydaanka ee “allabariga joogtada ah” lagu aqoonsado inay tahay astaan Masiixa, waa in “Masiixa iyo ilaaha dunidan isku neef lagu ammaano. Iyagoo afka ka qiranaya inay Masiixa aqbalaan, haddana Barabbas ayay laabta ku hayaan, oo falalkoodana waxay ku leeyihiin, ‘Ninkan ma aha, ee Barabbas.’” Runta lagu matalay riyadii Miller sida “jawharado”, oo weliba si muuqaal ah loogu sawiray labada loox ee quduuska ah, waa “iftiinkii weynaa” ee Miller la siiyey, kaas oo Adventism-ku diiday.

Waxay qirayaan inay Masiixa ku ammaanayaan astaan Shaydaani ah, oo waxay ku andacoonayaan inay ku taagan yihiin aasaaska Ilaah, halka uu yahay aasaas been-abuur ah oo keena marin-habaabin xoog leh dhammaan kuwa ku istaaga dhismahaas caqiidiga ah ee qaldan. Ma jiro wax ku cusub qorraxda hoosteeda, oo Israa’iilka casriga ahi wuxuu si fudud ugu socdaa raadadkii nebiyaysan ee Israa’iilkii hore.

“Wax keliya ayaa naftayda culays ku haya: Waa yaraanta weyn ee jacaylka Ilaah, taas oo ku luntay sii wadidda iska-caabbinta iftiinka iyo runta, iyo saamaynta kuwa ku hawllanaa hawl firfircoon, kuwaas oo, iyagoo hortooda yaalliin caddaymo is dul saaran caddaymo kale, saameyn u adeegsaday inay ka hortagaan shaqada farriinta Ilaah soo diray. Waxaan farta ku fiiqayaa quruunta Yuhuudda, waxaana weydiinayaa, Ma waxaan walaalaheen uga tegi doonnaa inay ku socdaan isla jidka iska-caabbinta indhala’anta ah, ilaa dhammaadka wakhtiga nimcada? Haddii ay weligeed jireen dad u baahan waardiyayaal run ah oo aammin ah, kuwaas oo aan aamusin, kuwaas oo qaylin doona habeen iyo maalin, iyagoo ku dhawaaqaya digniinaha Ilaah bixiyey, waa Masiixiyiinta Adventist-ka Maalinta Toddobaad. Kuwa helay iftiin weyn, fursado barakaysan, oo sida Kafarna’um loogu sarraysiiyey samada xagga mudnaanta, miyey iyagoo aan ka faa’iidaysan loo dayn doonaa gudcur u dhigma weynaanta iftiinka la siiyey?”

“Waxaan jeclaan lahaa inaan ka baryo walaalaheenna ku kulmi doona Shirweynaha Guud inay dhegaystaan farriinta la siiyey reer La’odikiya. Sidee bay u weyn tahay xaaladda indho-la’anta ah ee ay ku sugan yihiin! Mawduucan marar badan oo soo noqnoqda ayaa la hor keenay dareenkiinna, laakiin qanacsanaan la’aantiinna ku saabsan xaaladdiinna ruuxiga ah ma noqon mid qoto dheer oo xanuun leh oo ku filan inay keento dib-u-habayn. ‘Waxaad tidhaahdaa, Anigu waan taajir ahay, oo maal baan hodmay, oo waxba uma baahni; mana ogid inaad tahay hoogan, oo miskiin ah, oo faqir ah, oo indha la’, oo qaawan.’ Dembiga is-khiyaanadu wuxuu saaran yahay kaniisadaheenna. Nolosha diineed ee dad badan waa been.” Manuscript Releases, mugga 16, 106, 107.

“Kafarna’um” waxay ahayd magaaladii uu Ciise u doortay inay noqoto magaaladiisa.

“Ciise wuxuu degganaa Kafarna'um xilliyada u dhexeeya safarradiisii uu ku tagi jiray kana soo noqon jiray, sidaas darteedna waxaa loo yiqiin ‘magaaladiisa qudheeda.’ Waxay ku taallay xeebaha Badda Galili, oo u dhowayd xuduudaha bannaanka quruxda badan ee Gennesaret, haddii aanay si toos ah ugu dul oollin.” *The Desire of Ages*, 252.

Masiixu wuxuu doortay Kafarna'um sida uu waagii hore u doortay Yerusaaalem.

Wiilkiisana waxaan siin doonaa qabiil keliya, si addoonkaygii Daa'uud had iyo goor hortayda iftiin ugu yeesho Yerusaaalem, oo ah magaalada aan doortay inaan magacayga dhex dhigo. 1 Boqorradii 11:36.

Masiixu wuxuu Adventism-ka u doortay magaaladiisa sannadkii 1844, oo sannadkii 1863 Adventism-ku wuxuu dib u dhisay magaaladii “Jericho”, taas oo astaan u ah raaxada iyo barwaaqada La’odikiya. Sida ay ahayd reer binu Israa’iilkii hore, ayay sidoo kale tahay Israa’iilka casriga ah. Adventism-ku waxay rumaysan yihiin in ay yihiin muwaadiniinta magaalada gaarka ah ee Ilaah, hase yeeshee waxay diideen “iftiinkii weynaa” ee bixiya caddaynta muwaadinnimada. Sida Shiiloh wakhtigii Celi, Xofnii iyo Fiineexaas, Adventism-ka waxaa lagu xukumi doonaa sida waafaqsan “iftiinkii weynaa” ee la siiyey fursad ay ku aqbalaan.

“Dadka Ilaah sheegta inay yihiin dhexdooda, samir intee u yar baa la muujiyey, ereyo qadhaadh intee le’eg baa la yidhi, canaan iyo cambaarayn intee le’eg baa lagu dhawaaqay kuwii aan rumaysadkeenna ka midka ahayn. Kuwo badan ayaa kuwa kaniisadaha kale ka tirsan u arkay dembiilayaal waaweyn, halka Rabbigu aanu sidaas u arkin iyaga. Kuwii sidaas ugu fiirsada xubnaha kaniisadaha kale waxay u baahan yihiin inay is-hoosaysiiyaan gacanta xoogga badan ee Ilaah hoosteeda. Kuwii ay xukumaan waxaa laga yaabaa inay heleen iftiin yar oo keliya, fursado iyo mudnaan yarna ay lahaayeen. Haddii ay heli lahaayeen iftiinkii ay heleen qaar badan oo ka mid ah xubnaha kaniisadahayaga, waxay ku hormari lahaayeen heer aad uga weyn, oo rumaysadkoodana si ka wanaagsan ayay dunida ugu meteli lahaayeen. Kuwa ku faana iftiinkooda, hase yeeshee ku guuldaraysta inay ku socdaan, Masiixu wuxuu ka yidhi, ‘Laakiin waxaan idinku leeyahay, Maalinta xukunka waxaa Turos iyo Siidoon uga sii adkaysi badan doonta idinka. Adiguna, Kafarna’um [Seventh-day Adventists, oo iftiin weyn helay], oo samada ilaa loo sarraysiiyey [xagga mudnaanta], waxaa lagu dejin doonaa jahannamo; waayo, haddii Sodom lagu dhex samayn lahaa shuqulladii xoogga badnaa ee lagugu dhex sameeyey, ilaa maantadan way sii jiri lahayd. Laakiin waxaan kuu leeyahay, Dalka Sodom maalinta xukunka wuu ka sii adkaysan badan doonaa adiga.’ Wakhtigaas Ciise ayaa jawaabay oo yidhi, ‘Aabbow, Rabbiga samada iyo dhulkow, waan kugu mahadnaqayaa, maxaa yeelay waxyaalahan ayaad ka qarisay kuwa xigmadda leh iyo kuwa miyirka leh [sida ay isu qiyaasaan], oo waxaad u muujisay dhallaanka yaryar.’”

“Haddaba, maxaa yeelay idinku waxaad samayseen falalkan oo dhan, ayaa Rabbigu leeyahay, oo anna waan idinla hadlay, anigoo aroor hore toosa oo hadlaya, laakiinse ma aydin maqlin; oo waan idiin yeedhay, laakiinse ima aydin jawaabin; sidaas daraaddeed waxaan gurigan, oo magacayga loogu yeedho, oo aad isku hallaysaan, iyo meeshii aan idinka iyo awowayaashiinba idin siiyey, ku samayn doonaa sidii aan Shiiloh ugu sameeyey. Oo idinkana hortayda ayaan idinka xoori doonaa, sidii aan u xooriyey walaalihiin oo dhan, xataa farcankii Efrayim oo dhan.”

“Rabbigu wuxuu dhexdeenna ka taagay hay’ado leh muhiimad weyn, waana in loo maamulaa, ee aan loo maamulin sida hay’adaha dunidu loo maamulo, balse sida nidaamka Ilaah yahay. Waa in loo maamulaa iyada oo isha keliya lagu hayo ammaantiisa, si nafa baabba’aya si kasta ha ahaatee loo badbaadiyo. Dadka Ilaah markhaatifurkii Ruuxa waa u yimid, hase yeeshee kuwo badan dheg jalaq uma siin canaanta, digniinaha, iyo talooyinka.”

“Haddaba maqla tan, dadow yahow nacas ah oo garaad daran; indho baad leedihiin, laakiinse wax ma aragtaan; dhego baad leedihiin, laakiinse wax ma maqashaan. Rabbigu wuxuu leeyahay, Miyaanad iga cabsanayn? Miyaanad hortayda ku gariirayn, anigoo cammuudda xad uga dhigay badda xukun daa’im ah oo aanay dhaafi karin? In kastoo hirarkeedu is rogrogtaan, haddana ma adkaan karaan; in kastoo ay guuxaan, haddana kama tallaabi karaan. Laakiinse dadkanu waxay leeyihiin qalbi madax-adayg iyo caasinimo leh; way leexdeen oo tageen. Oo qalbigooda kuma yidhaahdaan, Haddaba aynu Rabbiga Ilaaheenna ah ka cabsanno, kan roobka bixiya, kan hore iyo kan dambeba, wakhtigooda; wuxuu inoogu hayaa toddobaadyada go’an ee beergooska. Xumaatooyinkiinnii ayaa waxyaalahan idinka leexiyey, oo dembiyadiinniina waxyaalihii wanaagsanaa ayay idinka celiyeen.... Dacwadda ma xukumaa, taasoo ah dacwadda agoonta, si kastaba way u barwaaqoobaan; oo xaqa masaakiintana ma xukumaa. Rabbigu wuxuu leeyahay, Miyaanan waxyaalahan u booqan doonin? Naftayduna sow kama aarsan doonto quruun sidan oo kale ah?”

“Ma Rabbigu lagu qasbi doonaa inuu yidhaahdo, ‘Dadkan ha u baryin, qaylo iyo duco toona ha u kicin iyaga aawadood, oo ha ii shafeecin, waayo kuuma maqli doono?’ ‘Sidaas daraaddeed roobabkii waa la celiyey, oo ma jirin roobkii danbe.... Wakhtigan ka dib sow iiguma dhawaaqi doontid, Aabbahayow, adigu waxaad tahay hagaha dhallinyaranimadayda?’” Review and Herald, August 1, 1893.

Waxaan maqaalka xiga ku sii wadi doonaa ka fiirsigeenna ku saabsan “iftiinka weyn” ee William Miller lagu siiyey kitaabka Muujintii.

“Markii Masiixu dunida u yimid inuu tusaaleeyo diinta runta ah, oo uu sarraysiiyo mabaadi’da ay tahay inay xukumaa qalbiyada iyo falalka dadka, beentu waxay si qoto dheer ugu xididaysatay kuwii helay iftiin aad u weyn, ilaa ay mar dambe iftiinka garan waayeen, oo aanay haba yaraatee u janjeedhin inay dhaqanka u dhiibaan runta. Waxay diideen Macallinkii samada ka yimid, waxayna iskutallaabta ku qodbeen Rabbiga ammaanta, si ay u sii haystaan caadooyinkooda iyo curintooda. Isla ruuxaas qudhiisa ayaa maanta dunida ka muuqda. Dadku way ka cago-jiidaan baadhitaanka runta, waaba intaasoo dhaqammadoodu qalqal galaan, oo nidaam cusub la soo geliyo. Aadmiga waxaa ku dhex jira u nuglaansho jooqto ah oo qalad lagu dhaco, dadkuna dabiici ahaan waxay u janjeedhaan inay si aad ah u sarraysiiyaan fikradaha iyo aqoonta aadanaha, halka waxa rabbaaniga ah oo weligiis jira aan la garanayn ama aan la qaddarin.” Counsels on Sabbath School Work, 47.